

מגזר

נתן זך

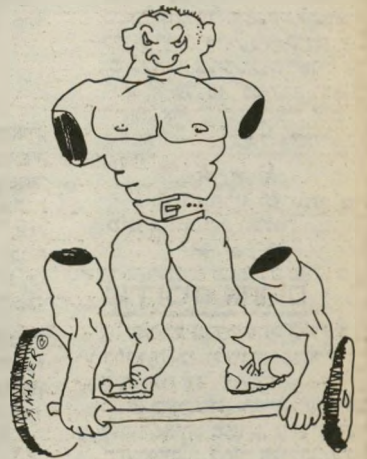
אחרי הפוגרום

מטומטם. אבל — ראה זה פלא — 40 שנות עצמאות עשו זאת. מה יכולתי לומר להם למארחינו — ראש העיר, חברי המועצה, הכומר המקומי והנכבד דים האחרים שבאו לקדם את פני חברי ועד היוצרים הישראלים והפלסטינים בביקור ההודעות שלהם בבית-סאחור, וזלת זאת: "כשאני רואה מה עשו לכם — אני מתבייש שאני ישראלי".

למחרת קראנו בעיתון על עוד חייל בחטי"ב "גבעתי" שהתאבד בשל — זה לשון היריעה — התעללות חבריו.

מה שהתחיל אתמול שם — היום הוא כבר כאן.

בבית-סאחור. אתה עומד ולא מאמין למראה עיניך. מרפס שנקערו לאחר שגולחו מכל אשר עליהם, בקבוקי-בירה מגופצים על הריצפה, קירועי בד שהיו לסמרטוטים. פוגרום שבגברת החרשה — עיקול ייקרא לו. מובן שלא היתה כאן שום כוונה לעקל ניכסי מפגרים בתשלומי מסי-הכנסה רק כדי למלא את הקופה החסרה. "למען יראו וייראו", זה שם המישחק. במילים אחרות: אנחנו נכניס לכם ככה שלא תשכחו אותנו,

רוברט נדלר: בלי מילים

נקרולוג או: מן הון להון

נתמזל מזלו של כותב טורים אלה וזכה במידה גדושה של תשומת-לב מצידו של בני ציפר, עורך מדורו הספרותי של הארץ.

רין, סכטיזקסי הירוע בציבור, והתוצאה הצ'פויה לא איחרה לבוא והריהי רשומה בספר העקום.

וכאשר התפטרתי סוף-סוף מראשות ועדת פסטיבל השירה הבינלאומי שעמד להיערך בירושלים במסגרת חגיגות ה-40 למדינה, כמחאה על פרשת ביתא, עמד שוחר אחוות עמים זה, ציפר, וכתב עלי ש"אני מבטל שתי-עשרה שנה שבה היו מיליוני כפר-ביתא כאלה," (הארץ, 16.9.88).

כאילו יש ב"12 זועות כרי להצדיק או להעיב על הזוועה ה"13... עכשיו שהירבו — בעוונותי הרבים — לשרר בטלוויזיה ובכרזי את שירי כי האדם עץ השרה," בעיקבות אותה דליקה אכזרית, נצטמר עורו של מיודענו וגייס לעזרתו חרבי-השכיר, מן החרבות המצויות במקומי תינו ככל מקום אחר, כדי שיכתוב עלי שעי קרתי פסוק מהקשרו ואפשר שלא הבינותיו כלל, שהרי בתנ"ך כתבו שהאדם אינו דומה לעץ השרה...

על מישקל זה ניתן גם לאסור, החל ממחר, את השימוש בצירוף השכיח עקרת הבית, בהוראתו המקובלת כיום, שהרי כולנו יודעים יפה מה פירוש "עקרת בית" זו בתנ"ך. הוא הדבר בכ"מו כן, "שבתנ"ך פירושו (וכך גרס, מכל מקום, מורי הפרופסור מורג, אם זיכרונתי

בקי מריישטדט: בכל זאת בלתי-נלאית

אינו מטעני) "כמו כינים", ואילו אנחנו מש'תמשים בו בהוראה שאינה מרמזת אפילו על פרעושים. ומה נעשה בשירו של יהודה עמיחי "אל מלא רחמים", שבו פירש המשורר את הכתוב כאילו נאמר שם שהאל מלא רחמים (עצמיים), כמו נוד נפות, ולכן אין בו מקום לרחמים לברואיו...

אבל עם מי אנחנו בעצם מתווכחים? תשובה: עם בני ציפר.

כן, אבל מיהו בני ציפר זה? ובכן, כצפוי, פרהימוררים לשעבר, שי מעיינו חרב עוד טרם הטעינו את מימיו. בקיצור: הגרפומאן המצוי, דגם שנות ה-70 וה-80. כולנו מכירים לפחות תריסר כמותו, על כל תיסכוליהם והמשטמע מהם. יש בהם כאלה וכאלה. יש שנשתתקו והריהם שותקים שתיקה המכבדת את בעליה ויש שהיו למבקרים מצויים: ויש — כציפר זה — שגם זה לא עלתה בידם. לא מחקר ולא מסה ולא בטיח. דקירה פה וחץ מורעל שם. שלולית קטנה ועכורה של משטמה וזרון.

הפעם נתעלה על עצמו. ברכימה שכתב "דרך אגב" (שכמותו כותבים רק דרך אגב, כמובין) שיסה את בנימין תמוז המת בכחבריו האינטמיים" אשר "חיכו (כביכול) למותו כדי כבא את ידידותם" כלפיו. ושוב: לא נצטננה דעתו עד שגיליה כי על אחר מאלה אמר לו הסופר המת, שהוא מזכיר לו "מלצר במסעדה רומנית".

לפעמים באמת רומה שאין לו לזה שום רבר נאה יותר לענות בו מאשר לעקוב בריכוז מאומץ אחר הח"מ לדרווח על כל מעליו — ספריו ומסעותיו, מאמריו וראיונותיו, דברים שאמר וכאלה שאחרים שמו בפיו, להרכבות שימחה בישראל. גם אחד מהמה לא נעלם מעיני החרדות של עורכנו החרוז, לא נעלם ולא נמחל.

וכך, בפרשת עלילת השואה שהעלילו עלי מי שנוהגים כאן להעליל, הצטרף כמוכונ גם ציפר למקהלה המזמרת-במיס-עכורים ולא רפתה ידו עד שעמד והישוה אותי ל"פאי שיטת הצרפתי ז'אן מארי להיפ" ולא נתק ררה דעתו עד שהעליל עלי שאני מלגלג על ידידי ומכובדי, הסופר ק. צטניק — שער כרי כך אני מלגלג עליו, כנראה, עד שעמרתי ופירסמתי את סיפרו האחרון בחוברת מיוחדת של העולם הזה, בצירוף הקדמה משלי, ולא הסתפקתי גם בזה אלא שהוספתי ותיוכתי בינו לבין מו"ל ידוע למען ייצאו לאור מחדש כל שאר ספריו החשובים שאולו מן השוק.

מה לעשות, אפילו נברן כציפר אינו יכול לדעת הכל — ולוודא הכל טרם שהוא כותב מה שהוא כותב.

ועוד: כשראה אור מיבחר תרגומי לשריו של אלן גינזברג, קדשו ושיריו אחרים, עמד ציפר ומסר את הספר לביקורת לעוד ידידי אמת צנוע של משוררים, חבר ועמית למחד-

מעשה נאה ושופע טאקט, מה! לשוטת את המת (ששוב אינו מסוגל להזים את העלילה) בידידיו. לא לשווא מכונה רשימה זו על ידי שיהלך לעולמו בשם "עליצות של חודש אוגוסט".

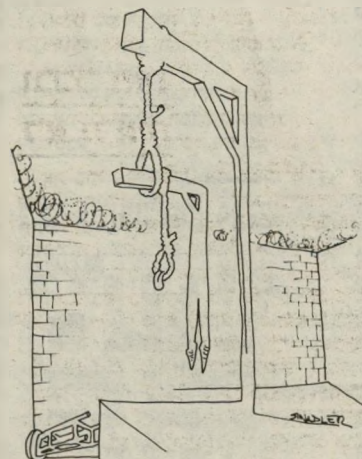
זה נפטר לעולמו ואילו זה נמלא רוח עליצות...

מובן מאליו שמן הון להון הגיע גם אלי. אני, כך כתב מבלי להזכיר את שמי אלא בסוף ה"דרך אגב" שלו, הארכתי בקינותי על תמוז "יותר מכולם" ואף כתבתי עליו "נקרולוג מתמשך".

שקר. שקר גמור. נקרולוג: מאמרי-אזכרה על מותו של אדם" (מילון אבן-שושן).

להווי ידוע: מעולם לא כתבתי נקרולוג — לא מתמשך ולא לא-מתמשך — על בנימין תמוז. כמיקצת אחרים, אמרתי כמה מישפטים בבית-העלמין למראיין של קונ 'שוראל. לבקשת סופרת מקומון תל-אביב, העיר. דליה קרפל, הסכמתי להתראיין שם בנושא המות. בראיון בן שני העמודים, שהוכתר בכותרת "פחד מוות", אין גם שלושה מישפטים רצופים על בנימין תמוז. בין השאר נזכרים בו אביגדור סטימצקי, תומאס מאן, פיקאסו, שאגאל, זריצקי, ארדון, אלתרמן, שלונסקי, אליעזר, לאה גולדברג, אברהם חלפי, אלכסנדר פן ועוד ועוד. הרעיון ה' מרכזי: התור מתקצר: "בספרות יש משמרות ודורות. כל זמן שיש משמרות לפניך, אתה מוגן. זה החיץ בינך לבין הנצח או השיכחה. ככל שהמשמרות הללו מידלדלות, התור מתקצר ומגיע אליך".

כלומר, לא נקרולוג ולא בן-בנו של נקרולוג. אולי ביטוי של פחד, ואולי ניסיון להתגבר על אותו פחד. מכל מקום, לא ריבוי "עליצות" של אוגוסט או של כל חודש אחר.

רוברט נדלר: בלי מילים

ולא הסתפק מיודענו ציפר בשקר האחד הזה אלא שהוסיף ומנה אותי בין אותם ידידים של בנימין תמוז שהיו. אינטימיים כל כך עד שנרמה כי הוא עצמו לא הבחין בידידותם כאשר התחלך בינינו..."

וגם זה שקר נתעב, כמובן. שקר נתעב וגם עזות-מצת. שכן אני הייתי היחיד, בכל הארץ הרחבה והצרה הזאת, שהקדיש, ב"כ, ב"דף חדש", תחת הכותרת: "ברכה לתמוז", שתי רשימות כדי, אני מצטט, "לומר שיבחו של אדם בפניו". וזאת, במלאות ל"ו שנים להופעת חולות הזהב, סיפורי-הביכורים של תמוז.

ואת רשימתי שלי סיימתי באלה המילים: "קריית ספר בשלה. זמירות חדשות וזמרים חדשים. מנגנון תעמולה ופירסומת עצמית (נחץ מאוד בימינו, כבימים אחרים) מעולם לא היו לו לבנימין תמוז. תמוז הוא אחד הסופרים המעטים בני דורו שלא זכו — אם זיכרונתי אינו מטעני — בשום פרס סיפורתי